

STALNO PREDSTAVNIŠTVO REPUBLIKE SLOVENIJE PRI EVROPSKI UNIJI
PERMANENT REPRESENTATION OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA TO THE EUROPEAN UNION

30, avenue Marnix
1000 Bruxelles
Tel.: 02/512 44 66
Fax: 02/512 09 97

DG EMPL - CAD A/ 23698
Date: 19-10-2005
CF: E
C:

Brussels, 17 October 2005
No.: 478/05-BM

Subject: **Green Paper "Confronting demographic change: a new solidarity between generations": Questionnaire**

Dear Madam/Sir,

Please find attached the replies of the Slovene national authorities to the questionnaire attached to the Commission Green Paper on Demographic Change. The replies have been also submitted in English using the online questionnaire at the *Europa* pages.

Let me take this opportunity to express my kind respect.

Igor SENCAR

Ambassador – Permanent Representative

EUROPEAN COMMISSION
Directorate E/1, DG Employment, Social Affairs
and Equal Opportunities
"Green Paper on Demographic Change"

200, rue de la Loi
B-1049 BRUSSELS

**ZELENA KNJIGA »ODZIV NA DEMOGRAFSKE SPREMEMBE: NOVA
SOLIDARNOST MED GENERACIJAMI«**

(KONČNA VERZIJA, 5.10.2005)

- ODGOVORI-

Mislite, da je evropska raven primerna za obravnavo demografskega razvoja in upravljanja z njegovimi posledicami?

Menimo, da je treba to temo obravnavati na evropski ravni, kajti trendi demografskega razvoja so pomemben indikator predvidevanja situacije na trgu dela, ekonomskih migracij in gospodarskega razvoja EU kot celote. Potrebno se je osredotočiti na vse vidike demografskih sprememb in jih integrirati v politike in programe Evropske unije, države članice pa morajo ob upoštevanju Lizbonske strategije oblikovati ustrezno demografsko politiko, ki bo usmerjena v ustvarjanje ustreznih razmer za povečevanje rodnosti in družbenega ozračja, naklonjenega rojevanju otrok, družini, starševstvu in materinstvu, v višanje deleža delovno aktivnih v vseh starostnih kategorijah, ustrezno ukrepanje za boljše usklajevanje poklicnega in družinskega življenja, omogočanje večje fleksibilnosti na trgu dela in izvajanje učinkovitih reform sistemov socialne varnosti.

Če da, kakšni bi bili cilji in katera politična področja to zadeva?

Osnovni cilj naj bi bil usmerjen v iskanje možnih rešitev in učinkovitejših ukrepov za izboljšanje demografske podobe ter tudi odzivov na demografske spremembe, ki bi zagotavljali trajnostni razvoj. Primerna je metoda odprte koordinacije na vseh področjih, ki imajo možnost vplivanja, s poudarkom na enakih možnostih žensk in moških, zaposlovanju, zagotavljanju primernih in vzdržnih pokojnin, aktivnem staranju, zdravju, dolgotrajni negi, migracijah in socialni vključenosti ranljivih družbenih skupin.

1.1. Problem nizke rodnosti

Kako lahko boljša uskladitev poklicnega in družinskega življenja pripomore k rešitvi problema staranja prebivalstva?

Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter družinskih obveznosti je zelo pomemben ukrep za spodbujanje rodnosti ter reševanje problema staranja prebivalstva. Države članice

morajo ustvarjati pogoje za usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter družinskih obveznosti na vseh ravneh skozi:

- izvajanje analiz in raziskav, ki bodo proučile potrebe staršev za lažje usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja ter družinskih obveznosti;
- sprejemanje in učinkovito izvajanje zakonodaje, ki določa enake pravice za oba starša oziroma vzpodbujajo k odpravljanju posredne diskriminacije;
- mehanizme, ki bodo spodbujali delodajalke in delodajalce, da bodo upoštevali potrebe svojih delavk in delavcev po zasebnem in družinskem življenju;
- mehanizme, ki bodo spodbujali servisne storitve na področju družinskega dela, da bodo bolj prilagodljive potrebam uporabnic in uporabnikov.

Kako lahko spodbudimo bolj uravnovešeno razdelitev gospodinjskih in družinskih obveznosti med moške in ženske?

Za uravnovešeno razdelitev gospodinjskih in družinskih obveznosti je potrebno:

- odpravljati obstoječe stereotipe o vlogah žensk in moških v družini in partnerstvu;
- zagotavljati odgovorno in kakovostno starševstvo in partnerstvo skozi izobraževalne, svetovalne in terapevtske storitve za odgovorno in kakovostno partnerstvo in starševstvo.

Bi morala biti dodelitev nekaterih dodatkov ali ugodnosti (dopusti ...) povezana z enakomerno porazdelitvijo nalog med spoloma? Kako najbolje zagotoviti primeren dohodek obema staršema na starševskem dopustu?

Koriščenje starševskega dopusta naj bi bilo omogočeno pod čim bolj enakimi pogoji za moške in za ženske. Staršema naj bi bilo v primeru koriščenja dopusta zagotovljeno 100% nadomestilo.

Kako lahko javni in zasebni sektor izboljšata ponudbo organizacije varstva otrok (jasli, vrtci itd.) in oskrbe starejših oseb?

Zagotoviti je treba *pluralizacijo* vseh socialnih storitev (kombinacija javnega, zasebnega in prostovoljnega sektorja), še posebej na področju varstva predšolskih otrok in osnovnih varstvenih ter socialno varstvenih programov.

Ponudbo organizacije varstva otrok se lahko izboljša predvsem s programi in storitvami varstva otrok, ki so:

- prilagojene različnim potrebam staršev in otrok;
- kvalitetne in cenovno dostopne.

Izboljšanje kakovosti oskrbe starejših oseb je možno doseči z uvajanjem novih, sodobnejših oblik neinstitucionalne oskrbe. S pomočjo različnih mehanizmov in ukrepov je treba spodbujati razvoj dejavnosti in storitev, ki naj bi osebam z dolgotrajnimi zdravstvenimi in socialnimi težavami omogočile čim dalj časa ostati v svojem domačem okolju oziroma, da bi se v to okolje čim prej vrnile iz institucij. Poleg širitve mreže oskrbovanih stanovanj, dnevnihi centrov in pomoči na domu, bi morali uvajati tudi nove oblike individualne pomoči, kot sta osebna asistenca in družinski pomočnik. Posamezniku, uporabniku teh oblik oskrbe, je treba dosledno zagotavljati možnost svobodnega odločanja o obliki oskrbe, ki je bo deležen.

Kako lahko znižana stopnja DDV prispeva k razvoju socialnih storitev?

Menimo, da stopnja DDV pomembno vpliva na dostopnost in razvoj socialno varstvenih storitev. Zato se zavzemamo za znižane stopnje DDV za socialno varstvene storitve, vključno s storitvami domov za starejše.

Kako staršem, zlasti mladim parom, omogočiti dostop na trg dela skupaj s poklicno potjo in številom otrok, ki si jih želijo?

Mladi zaradi različnih vzrokov vedno kasneje vstopajo na trg dela, podatki dodatno prikazujejo, da imajo ob prihodu na trg dela slabše delovne pogoje in manjšo socialno varnost, predvsem pa vstopajo v nestandardne oblike zaposlitev, ki jih zahteva dinamika sodobnega sveta (npr. neprostovoljni krajši delovni čas oziroma zaposlitev za določen čas).

Za vključevanje mladih parov, zlasti žensk, je potrebno:

1. pripraviti strategijo boja proti diskriminaciji pri zaposlovanju in delu, ki bi vključevala naslednje ukrepe:
 - osveščanje in izobraževanje o pravicah iskalk in iskalcev zaposlitve ter zaposlenih delavk in delavcev;
 - osveščanje in izobraževanje delodajalk in delodajalcev;
 - vključevanje sindikatov v aktivnosti, usmerjene k preprečevanju in odpravljanju diskriminacije zaradi družinskih obveznosti.
2. izvajati horizontalne politike enakih možnosti spolov v okviru aktivnih politik zaposlovanja.

1.2. Možen doprinos priseljevanja

V kolikšni meri lahko priseljevanje ublaži nekatere negativne učinke staranja prebivalstva?

Priseljevanje delovnih migrantov oziroma tuje delovne sile sicer lahko kratkoročno ublaži pomanjkanje delovne sile na domačih trgih dela, vendar to ni dolgoročna rešitev. Dolgoročnejši cilj politike na tem področju pa mora biti dvigovanje stopnje delovne aktivnosti in zagotavljanje obnavljanja prebivalstva brez pretiranih migracijskih tokov. Zato je dolgoročno rešitev negativnega učinka staranja prebivalstva potrebno iskati tudi v drugih politikah (družinska, politike zaposlovanja) ter na EU ravni uskladiti možnosti zaposlovanja priseljencev tretjih držav.

Kakšne politike je treba vzpostaviti za integracijo teh priseljencev, zlasti mladih?

Najprej je treba zagotoviti socializacijo in integracijo priseljencev. Pri integraciji priseljencev je zelo pomembno, da se mladim omogoči dostop na trg dela ter posledično izključi možnost socialne marginalizacije. Priseljencem naj se omogoči možnost izobraževanja, predvsem učenja jezika, spoznavanje družbene ureditve, demokracije ter na ta način zagotovi večja možnost dostopa na trg dela.

Kaj lahko prispevajo instrumenti Skupnosti, zlasti pravni okvir proti diskriminaciji, strukturni skladi in strategija zaposlovanja?

Politike integracije priseljenk in priseljencev morajo temeljiti na enakih pravicah in enakih možnostih. V politike integracije naj bi bili vključeni vsi družbeni dejavniki (institucije EU in držav članic, izobraževalne institucije, mediji, nevladne organizacije, socialni partnerji, politične stranke, verske skupnosti itd.), pri njihovi pripravi pa je potrebno upoštevati potrebe priseljenk in priseljencev. Strukturni skladi so lahko vir sredstev, namenjenih osveščanju, spremljanju pojavov rasizma, rasne diskriminacije in ksenofobije, financiranju nevladnih organizacij, ki nudijo pomoč žrtvam diskriminacije, izobraževanju in usposabljanju priseljenk in priseljencev itd. Prav tako lahko strukturni skladi podpirajo ukrepe strategije zaposlovanja z iskanjem izboljšav in oblikovanjem rešitev za njihovo izvedbo, saj vprašanje diskriminacije vključuje tudi diskriminacijo pri vstopu na trg dela, možnosti zaposlitve, odnosu na delovnem mestu.

2. Nova solidarnost med generacijami

2.1. Boljša integracija mladih generacij

Kako izboljšati kakovost sistemov začetnega usposabljanja in usposabljanja odraslih? Kaj lahko prispeva neformalno izobraževanje in prostovoljno delo? Kaj lahko prispevajo strukturni skladi in instrumenti za boljši dostop do družbe znanja?

Izboljšanje začetnega usposabljanja in usposabljanja odraslih je v večji meri uveljaviti specifičnost poklicnega izobraževanja, vlogo regionalne ravni, vrednotenje pridobljenih poklicnih znanj in zaposljivosti diplomantov na vseh ravneh.

Cilj neformalnega in priložnostnega učenja, vključno s programi osveščanja javnosti, bi moral biti zagotavljanje boljšega razumevanja povezav med družbenimi, gospodarskimi in okoljskimi vprašanji v lokalnih in globalnih okoljih. V vse sisteme formalnega izobraževanja in v programe neformalnega učenja je treba vključiti izobraževanje za trajnostni razvoj.

ESF naj išče možnosti investiranja za nenehen razvoj znanj učiteljev in učečih v sistemu poklicnega in strokovnega izobraževanja (VET), pri čemer usposobljenost odražajo njihove specifične potrebe po učenju in spreminjajočo se vlogo in razvoj VET, zlasti pa pedagoško vlogo učitelja in razvoj »horizontalnih znanj«.

Kako izboljšati prehode med šolo in poklicnim življenjem ter kakovost zaposlovanja mladih? Kakšno vlogo bi moral imeti socialni dialog? Kaj lahko prispeva dialog s civilno družbo, zlasti z mladinskimi organizacijami?

Šolski sistem bi moral biti prilagojen potrebam trga dela ter mladim posredovati ustrezne inpute za zaposlovanje na kakovostnih delovnih mestih na podlagi sodobnega znanja. Predvidevati in spremljati bi bilo potrebno ponudbo in povpraševanje po določenih poklicnih skupinah ter temu ustrezno prilagoditi šolski sistem, programe in vpisne pogoje. Mladim je treba zagotoviti pravočasen vstop na trg dela.

Vloga socialnega dialoga je sprejem okvira dela za vseživljenjski razvoj kompetenc in kvalifikacij. Socialni partnerji, zlasti delodajalci bi morali prevzeti del odgovornosti za razreševanje teh problemov. Podjetja in institucije morajo bistveno več pozornosti posvetiti razvoju in povečanju obsega kadrovskega štipendij, ki bi posledično stimulirale izobraževanje, prekvalifikacije ali študij za deficitarne poklice, dolgoročni cilj pri tem predstavlja zmanjševanje neskladja na trgu dela. Na omenjen način bi prepoznali tudi zahteve delodajalcev po bodočih kadrih na specifičnih področjih že v okviru poklicnega oziroma strokovnega izobraževanja ter posledično zaposlovanja. V davčni zakonodaji je treba okrepiti spodbude, namenjene delodajalcem za izobraževanje. Zakonsko je treba urediti možnost organiziranja skladov, ki bi spodbujali izobraževalno funkcijo delodajalcev po načelu solidarnosti (plačujejo vsi, dobijo tisti, ki izvajajo usposabljanje vajencev, dijakov in študentov) na regionalni ali državni ravni

Dialog s civilno družbo in zlasti mladinskimi organizacijami lahko pripomore k lažjemu prehodu, saj naj bi le te podrobneje poznale problematiko mladih in probleme s katerimi se srečujejo, tako pri izbiri poklica kot iskanju zaposlitve.

Kako lahko politike Skupnosti prispevajo k boju proti revščini otrok in enostarševskih družin ter znižajo možnost revščine in izključenosti za mlade?

Boj proti revščini zahteva celovito strategijo na ravni Unije in držav članic, ki mora vključevati posamezne vlade, socialne partnerje in ustrezne (tudi mednarodne) organizacije. Politike Skupnosti morajo biti usklajene in se medsebojno podpirati, temeljiti pa morajo na natančnih analizah vzrokov kot predpogoja kvalitetne strokovne presoje rešitev. Ukrepom se bi moral prilagajati tudi šolski sistemi in sicer s fleksibilnimi oblikami izobraževanja, ki sledijo zahtevam sodobnega trga dela in so prilagojene potrebam posameznika (tudi predstavnikom ranljivih skupin).

Kakšne oblike solidarnosti se lahko razvijejo med mladimi in starejšimi?

Medgeneracijska solidarnost je ključnega pomena za trajnostni razvoj. Najbolj zahtevna naloga je razvijanje novih mehanizmov za sodobno povezovanje generacij in zagotavljanje medgeneracijske solidarnosti. Izpostaviti velja predvsem:

- ozaveščanje prebivalstva o kakovostnem staranju in sožitju generacij na vseh ravneh;
- vnašanje pozitivnega pogleda na starost in staranje v okviru vzgojno izobraževalnih programov;
- vzpodbujanje in širjenjem prostovoljnega dela, v katerega so vključeni tako mladi kot starejši (za spodbujanje reintegracije starejših v družbo in medgeneracijskega dialoga);
- ustanavljanje krajevnih medgeneracijskih središč, kjer se stalno odvijajo številni programi za stare ljudi v tesni povezavi z mlajšimi generacijami na osnovi prostovoljstva in poklicnega menedžmenta; tako središče naj opravlja vlogo tradicionalne trigeneracijske povezanosti v družini, sorodstvu in v soseski;
- takšno socialno politiko, ki spodbuja družinsko življenje več generacij.

2.2. Globalen pristop k aktivnemu „življenjskemu ciklu“

Kako posodobiti organizacijo dela, da bi se upoštevale posebne potrebe vsake starostne skupine? Kako olajšati vključevanje mladih parov v aktivno življenje ter jim zagotoviti ravnovesje med prilagodljivostjo in varnostjo, da bi lahko vzgojili otroke, se usposobili in pridobili nova znanja, potrebna na trgu dela? Kako starejšim omogočiti, da bi delali dlje?

Pomembno je, da organizacija dela upošteva posebnosti posamezne starostne skupine in pri tem:

- omogoča čim bolj fleksibilne oblike zaposlovanja (določen čas, delo s krajšim delovnim časom, delo na domu, agencijsko delo.....);
- razumno opredeljuje in motivira zaposlovanje v delovnem razmerju, ki zagotavlja delavcem socialno varnost;
- da omogoča fleksibilnosti pri razporejanju in določanju delovnega časa, pri čemer je potrebno najti ustrezno ravnovesje med potrebami in uspešnostjo poslovanja delodajalcev ter motiviranostjo in potrebami zaposlenih;

- da predvideva razumno varstvo pred odpovedjo (delavec je šibkejša stranka v tem razmerju) s predhodnim spodbujanjem in motiviranjem za izobraževanje, usposabljanje ali preusposabljanje zaposlenih zaradi ohranitve zaposlitve).

Predvsem za mlade je treba vpeljati fleksibilne in družinam prijazne oblike dela, ki posamezniku in njegovi družini zagotavljajo socialno varnost. Različne oblike fleksibilnosti ne smejo biti diskriminacijski dejavnik, predvsem pri pridobivanju novih znanj in napredovanju.

Starejši delavci predstavljajo bogat nabor izkušenj, ki jih je treba izkoristiti, ceniti in nagraditi. Prizadevati si je treba za daljšo prisotnost starejših na trgu dela. Poleg ustrezne politike upokojevanja, ki lahko vključuje tudi trajne bonuse za daljše ostajanje v zaposlitvi in trajne maluse za hitrejšo upokojevanje, je pomemben tudi ustrezen odnos družbe do starejših.

Kako prilagoditi organizacijo dela novemu razmerju med generacijami, ko je v podjetjih manj mladih in več „starejših delavcev“?

Organizacijo dela je treba prilagoditi spremenjeni starostni strukturi zaposlenih. Prav tako je treba prilagoditi delovna mesta. S staranjem se zmanjšujejo funkcionalne sposobnosti organskih sistemov oziroma organizma v celoti. Fiziološko se staranje lahko delno kompenzira: znižanje hitrosti gibov se lahko nadomesti z boljšo prilagoditvijo drž, z večjo natančnostjo delovnih gibov. Kot protiutež pomanjkljivega vida ali sluha delavci uporabljajo bolj izdelane strategije informacij. Starejši imajo več rutine in veščin, s katerimi nadomestijo hitrost in moč.

To dejstvo je potrebno neizogibno upoštevati pri oblikovanju in prilagajanju dela posamezniku. Potrebno bo omejiti operativno območje glede na zmanjšane ergonomske kote sklepnega gibanja. Morda bo treba spremeniti ritem dela in odmorov ali urnik izmenskega dela. Vsekakor bo treba najti ergonomske ukrepe za starejše ljudi.

Kaj lahko zlasti prek socialnega dialoga in civilne družbe prispevajo različni akterji Unije?

Različni akterji Unije morajo upoštevati demografske spremembe na področju svojega delovanja in si medsebojno izmenjevati izkušnje. Socialni partnerji in civilna družba lahko doprinesejo praktične izkušnje, ki jih je treba upoštevati pri oblikovanju politik na nacionalni ravni in smernic na evropski. Institucije Evropske unije pa lahko bistveno prispevajo k

vključevanju demografskega vidika v vse skupne politike in spremljajo izvajanje v državah članicah.

2.3. Novo mesto „starejših“ v družbi

Ali moramo ponovno zakonsko določiti upokojitveno starost ali lahko omogočimo prožno in postopno upokožitev?

Menimo, da zaenkrat še ni potrebno zakonsko spreminjati upokožitvene starosti. Vsekakor je mnogo bolje, da starejše motiviramo tako, da dlje ostajajo v zaposlitvi in se odločijo za postopno upokožitev. Večja aktivnost in večja vitalnost starejših zahtevata večje prihodke, saj starejši dalj časa živijo polno življenje (vključenost v socialno življenje).

Kako „starejšim“ omogočiti sodelovanje v gospodarskem in socialnem življenju, zlasti zaradi kombiniranja plače in starostne pokojnine, v novih oblikah zaposlovanja (polovični delovni čas in začasno delo) ali drugih oblikah finančnih pobud?

Za zagotavljanje vključenosti starejših v gospodarsko in socialno življenje je treba vpeljati postopno upokoževanje in prilagojene nove oblike zaposlitve. Starejšim je tako omogočeno ostajanje v zaposlitvi polovico delovnega časa, kar je zelo primerna oblika upoštevajoč specifičnosti njihove starostne skupine. Še bolj pomembno je, da delodajalci starejših ne silijo v upokožitev, temveč da se sami odločajo, kdaj bodo zapustili trg delovne sile. Država pa naj ustvari takšne pogoje, da bodo starejši motivirani za podaljšanje delovne dobe brez tveganja.

Kako razviti dejavnosti „starejših“ na področju prostovoljnega dela in v socialnem gospodarstvu?

Za razvoj dejavnosti starejših na področju prostovoljnega dela je treba:

- promovirati prostovoljstvo kot posebno vrednoto in statusni simbol;
- zagotoviti pravni okvir na nacionalni ravni;
- omogočiti dodeljevanje priznanj in nagrad za prostovoljno delo na nacionalni ravni;
- zagotoviti finančne spodbude za projekte, v katerih je prisoten večji delež prostovoljnega dela.

Kako slediti mobilnosti upokojencev med državami članicami, zlasti glede socialne zaščite in zdravstva?

Menimo, da uredba Sveta o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene in njihove družinske člane, ki se gibljejo znotraj Skupnosti in velja tudi za upokojence, zadostno sledi povečani mobilnosti upokojencev, ki lahko v času upokojitve odidejo v drugo državo članico EU ali EGP, tam prejemajo pokojnino in imajo urejeno tudi zdravstveno zavarovanje.

Obstoječa sekundarna zakonodaja EU torej zadostno ureja socialno varnost upokojencev, ki se gibljejo med državami članicami.

Kako vlagati v ohranjanje zdravja, da bi Evropejci še naprej uživali daljšo življenjsko dobo in bili hkrati zdravi?

Ocenjujemo, da je za ohranjanje zdravja Evropejcev tudi v starosti (healthy ageing) in s tem omogočanje večje kakovosti življenja v tem obdobju potrebno v večji meri izpostaviti vidik demografskega razvoja v dokumentih in instrumentih s katerimi razpolaga EU in sicer:

- v novo EU Health Strategy
- v Programme of Community action in the field of public health (2003-2008)
- poudarek v raziskavah 7th RTD Framework Programme

Poleg tega se kot pomemben cilj kaže oblikovanje zdravih javnih politik. Zato je smiselno vključevati vidik zdravja v vse relevantne politike EU oziroma, kjer je to bolj ustrezno, vzpostaviti ocenjevanje zdravstvenih učinkov predlaganih politik z uporabo metode ocene vplivov na zdravje (HIA - health impact assessment). Nenazadnje je treba spodbujati zdrav način življenja in okrepiti osveščanje o pomembnosti posameznikove skrbi za zdravje.

2.4. Usklajevanje nacionalnih politik za socialno zaščito bi leta 2006 moralo zajemati tudi dolgotrajno oskrbo starejših oseb. Kako lahko to pomaga pri upravljanju z demografskimi spremembami ?

Zdravstveno varstvo in dolgotrajno nego je treba gledati tudi v tesni povezavi z Lizbonsko strategijo, ki je usmerjena na promocijo gospodarske rasti in zaposlovanja. Povečane potrebe po zdravstvenem varstvu in dolgotrajni negi predstavlja priložnost za ustvarjanje novih delovnih mest v zdravstvenem sektorju. Hiter tehnološki napredek omogoča nove oblike

zdravljenja, zagotavlja ustrezno socialno varnost v primerih obolelosti ali drugih nezmožnosti za samostojno življenje. Visoka raven zdravstvenega varstva in dolgotrajne nege pozitivno učinkuje na zaposlovanje na splošno. Izboljševanje zdravstvenega stanja prebivalstva omogoča večjo stopnjo prisotnosti na delu in zmanjšuje obseg upokojevanja zaradi invalidnosti. Dostopnost do storitev dolgotrajne oskrbe starejših oseb omogoča njihovim svojem nemoteno profesionalno aktivnost in s tem posredno večjo stopnjo zaposlenosti.

Menimo, da je ravno zakonska ureditev dolgotrajne oskrbe starejših in pomoči potrebnih oseb ključnega pomena za upravljanje s socialnim in zdravstvenim rizikom, to je nezmožnostjo samostojnega življenja daljši čas.

Usklajevanje nacionalnih socialno zaščitnih politik bo omogočilo izmenjavo konkretnih znanj in dobrih praks pri reševanju specifičnih problemov v posamezni državi, kar bo imelo pozitivne učinke pri odpravljanju problemov nastalih zaradi demografskih sprememb.

Je treba razlikovati med starostnimi pokojninami in dodatki za vzdrževanje?

Med starostnimi pokojninami, ki se izplačujejo pa zavarovalnem načelu, in dodatki za vzdrževanje je vsekakor treba ločevati. Upravičenost do prejemanja dodatkov za vzdrževanje ne bi smela biti vezana na upravičenost do prejemanja starostne pokojnine, v kolikor so dodatki popolnoma socialne narave. To pomeni, da bi bili do dodatkov za vzdrževanje upravičeni posamezniki iz naslova socialnega varstva in ne le pokojninskega zavarovanja.

Kako usposobiti potrebno osebje in ponuditi kakovostna delovna mesta v sektorju, za katerega je pogosto značilna nizka raven dohodkov in poklicnih kvalifikacij?

Povečati je potrebo prehodnost med dejavnostmi in med zaposlitvami, zmanjšati reguliranost poklicev ter uvesti nacionalne poklicne kvalifikacije. Za konkurenčnost delavcev na trgu dela je potrebno stalno izvajanje vseživljenjskega učenja in pridobivanja sodobnih znanj in veščin.

Kako uravnovešeno razporediti oskrbo „ostarelih“ med družine, socialne službe in institucije? Kako pomagati družinam? Kako lahko pomagamo lokalnim mrežam oskrbe

Ob naraščanju deleža starejših oseb postaja vse večja potreba po ustreznem in uravnovešenem sodelovanju tako javnega in zasebnega sektorja kot tudi družine in nevladnih organizacij pri oskrbi starejših. Sodelovanje javnega in zasebnega sektorja mora temeljiti na principih

pokritja stroškov (cena storitve mora pokrivati stroške, del celotnih stroškov plačajo uporabniki, del pa je subvencioniran s strani države in/ali lokalne skupnosti, ali pa posebnega proračunskega ali zakonskega vira), sodelovanje družine pri oskrbi starejših pa mora biti spodbujano z ustreznimi materialnimi in nematerialnimi spodbudami (olajšave, možnost bolniških dopustov...).

Kako zmanjšati neenakosti med moškimi in ženskami ob upokojitveni starosti?

Neenakosti med moškimi in ženskami ob upokojitveni starosti je potrebno zmanjševati s:

1. spodbujanjem delovne aktivnosti moških in žensk po upokojitveni starosti;
2. postopnim zviševanjem in izenačevanjem upokojitvene starosti moških in žensk ob upoštevanju realnega položaja žensk in moških v družbi ter obremenitev žensk in moških z neplačanim delom.

Unija lahko prispeva k zmanjševanju neenakosti med starejšimi moškimi in ženskami s celovito strategijo boja proti revščini in z namenjanjem sredstev iz strukturnih skladov za odpravljanje starostne diskriminacije na trgu dela.

3. **Zaključek: kakšna je vloga Unije?**

Ali bi morala Unija spodbujati izmenjave in redno analizo (na primer letno) demografskih sprememb in njihovega vpliva na družbe in vse zadevne politike?

Da, v času vse večje globalizacije in neugodnih demografskih sprememb bi bilo v EU potrebno spremljati in analizirati demografske spremembe tako v državah članicah in na ravni Unije kot tudi na globalni ravni. Omenjene analize bi po eni strani omogočile uravnovešeno vodenje ustrezne politike zaposlovanja, po drugi strani pa bi v skladu s predvidenim večanjem mobilnosti delavcev predstavljale instrument, na podlagi katerega bi se delovna sila orientirala v skladu z zaposlitvenimi možnostmi in lastnimi preferencami.

Ali morajo finančni instrumenti Unije – zlasti strukturni skladi – bolj upoštevati te spremembe in kako?

Finančni instrumenti unije na področju zaposlovanja in socialne vključenosti omogočajo financiranje ukrepov in politik. Od posameznih držav članic je odvisno ali ocenijo, da je to eno od področij, ki predstavlja oviro za normalno delovanje trga dela in socialno vključenost.

Strukturni skladi bi morali spodbujati večjo mobilnost delovne sile znotraj Unije predvsem z učinkovitejšim informiranjem o zaposlitvenih možnostih v državah članicah ter s programi izobraževanja in usposabljanja, ki bodo prebivalkam in prebivalcem Unije »približali« druge države članice (npr. medkulturna vzgoja, treningi medkulturne komunikacije, jezikovni tečaji itd.).

Kako bi lahko evropska koordinacija politik zaposlovanja in socialne zaščite boljše vključila razsežnost demografskih sprememb?

Koordinacija politik zaposlovanja in socialne zaščite na evropski ravni mora zavzeti »lifecyle« pristop pri oblikovanju programov in upoštevati demografsko stanje in trende. Zato je treba najprej vzpostaviti mehanizem za enotno spremljanje gibanj na demografskem področju po posameznih državah članicah, regijah, pa tudi na ravni EU.

Kako lahko evropski socialni dialog prispeva k boljšemu upravljanju demografskih sprememb? Kakšna je lahko vloga civilne družbe in dialoga z mladimi?

Evropski socialni dialog lahko prispeva k osveščanju o aktualnosti problematike in spodbujanju vključevanja te problematike v socialni dialog na nacionalni in nižjih ravneh.

V dialog in razpravo o staranju je potrebno vključiti vse generacije. Menimo, da mora postati vprašanje medgeneracijskega sožitja tudi del učnih programov v osnovnih in srednjih šolah.

Kako vključiti razsežnost demografske spremembe v vse notranje in zunanje politike Unije ?

Prilagajanje in odzivanje na demografske spremembe mora postati eden pomembnejših ciljev EU, ki ga je treba vključiti v vse relevantne politike EU. Pri oblikovanju teh politik pa je treba upoštevati »lifecyle« pristop. Za spremljanje napredka po posameznih področjih je vsekakor primerna odprta metoda koordinacije. Pri tem velja poudariti, da zgolj prilagajanje demografskim spremembam ni dovolj, treba je predvsem vplivati na njih.

REPRESENTATION PERMANENTE DE SLOVENIE
AUPRES DE L'U.E.
Avenue Marnix, 30
1000 Bruxelles
Tél 02/512.44.66 - Fax 02/512.09.97

EUROPEAN COMMISSION

Directorate E/1 DG Employment,
Social Affairs and Equal Opp
"Green Paper on Demographic Change"
200 Rue de la Loi
B-1049 BRUSSELS